

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE

Brno, listopad 2014

Ing. arch. Naděžda Rozmanová

Konference

MĚSTO POD POKLIČKOU

Metodiky a nástroje

pro systémový přístup k veřejným prostranstvím

Brno 9. 12. 2014

Veřejná prostranství a legislativa

Kdo je Ústav územního rozvoje

Ústav územního rozvoje

je organizační složkou státu, **odbornou servisní organizací**, zřízenou v roce 1994 Odborem územního plánování **Ministerstva pro místní rozvoj ČR**.

Působí v oborech územní plánování, regionální politika, bydlení, stavebně technická prevence.

Vydává mj. recenzovaný časopis *Urbanismus a územní rozvoj*. Provozuje odbornou veřejně přístupnou knihovnu, svým zaměřením jedinou v ČR.

Co jsou veřejná prostranství a jaká je jejich zásadní úloha

Veřejné prostranství (dále též VP) je plocha vymezená urbanistickými prostředky, tedy především okolní zástavbou.

Může být rovněž vymezena zelení (zejména stromy) nebo jinými prostorotvornými prvky a způsoby (vodní plochou, vodním tokem aj.).

Dvě zásadní úlohy veřejných prostranství:

1. komunikace – průchod, průjezd mezi zastavěnými plochami a jinými bariérami v území,
2. relaxace, odpočinek, setkávání.

Které plochy řadíme mezi veřejná prostranství

Mezi veřejná prostranství řadíme např.:

- ulice,
- náměstí, návsi,
- nábřeží,
- parky,
- restaurační zahrádky,
- pasáže, průchody
- náplavky,
- venkovní schodiště,
- rozptylové plochy občanského vybavení,
- zastávky hromadné dopravy,
- nástupní ostrůvky,
- další venkovní plochy přístupné každému bez omezení.

Které základní funkce plní plochy veřejných prostranství

Základní funkce veřejných prostranství:

❑ komunikační

- **tranzitní**, zajišťující průchod, průjezd k cílům ležícím mimo VP,
- **obslužná**, zajišťující přístup uživatelům veřejných prostranství a zařízení, které VP tvoří (zejména občanské vybavení a bydlení), vč. přístupu pro zásobování, zdravotní služby a hasičů, obsluhy technické infrastruktury, údržby,

❑ sociální – setkávání přátel, obyvatel pro posílení vztahů (je významné v současné době, kdy kontakty pomocí komunikačních technologií nahrazují osobní kontakt),

❑ pobytová (rekreační, odpočivná) – zajišťují ji zejména druhy veřejných prostranství s převažujícím podílem zeleně,

❑ společenská – setkávání obyvatel okolí a návštěvníků při společenských akcích.

Uživatelé veřejných prostranství

Veřejná prostranství užívají lidé:

- všech věkových kategorií,
- sociálních skupin,
- pohybových a mentálních schopností.

Dále

- osoby spojené s funkcemi veřejného prostranství jako prodejci, pořadatelé a účastníci nejrůznějších společenských, kulturních a sportovních akcí,
- provozovatelé zařízení občanského vybavení a technické a dopravní infrastruktury,
- pěší, pejskaři se psy,
- cyklisti,
- motoristé
- a další, vč. lidí momentálně bez domova.

Legislativní východiska – zákon o obcích

Veřejná prostranství podle zákona o obcích

v § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích
jsou veřejná prostranství:

„všechna náměstí,

ulice,

tržiště,

chodníky,

veřejná zeleň,

parky

a další prostory

***přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání,
a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru“.***

Legislativní východiska – stavební zákon

Veřejná prostranství podle stavebního zákona a jeho prováděcích vyhlášek

Stavební zákon veřejná prostranství zmiňuje jako součást veřejné infrastruktury [§ 2 odst. 1 písm. k)]. V rámci definice veřejné infrastruktury se v bodě 4 uvádí:

veřejná prostranství zřizovaná nebo užívaná ve veřejném zájmu.

V § 7 vyhlášky č. 501/2006 Sb.:

Pro každé dva hektary zastavitelné plochy bydlení, rekreace, občanského vybavení anebo smíšené obytné se vymezuje s touto zastavitelnou plochou související plocha veřejného prostranství o výměře nejméně 1000 m²; do této výměry se nezapočítávají pozemní komunikace.

Poznámka:

Jedná se o vymezení samostatné a celistvé plochy, tedy nikoli o součet všech ploch chodníků, které jsou v rámci zastavitelné plochy vymezeny.

Legislativní východiska – bezbariérové užívání

Veřejná prostranství podle „bezbariérové vyhlášky“

vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb

Veřejná prostranství by měla umožňovat bezpečné a samostatné užívání lidem, kteří v důsledku svého věku, stavu, schopností, omezení či postižení mají na prostředí specifické nároky. Může se jednat o malé děti, seniory, uživatele s berlemi, chodítka, vozíky, s rozměrnými zavazadly, osoby nevidomé nebo slabozraké, neslyšící nebo nedoslýchavé, s psychickými nebo kognitivními problémy, o cizince, osoby po úrazu, s náhle zhoršeným zdravotním stavem atd.

Paragraf 4 vyhlášky a její přílohy uvádí mj. požadavky na chodníky vč. chodníků v parcích (odst. 1) a na vybavení veřejných prostranství (odst. 5).

Nástroje stavebního zákona I

Nástroje k plánování:

V souladu s platnou legislativou (stavební zákon, vyhláška č. 500/2006 Sb. a č. 501/2006 Sb.) lze veřejná prostranství **vymezovat v územních plánech a regulačních plánech.**

Vymezují se podle **§ 7 vyhlášky č. 501/2006 Sb.**

- buď samostatně plochy veřejných prostranství
- nebo jsou součástí ploch s rozdílným způsobem využití: ploch bydlení (§ 4), rekreace (§ 5), občanského vybavení (§ 6) a smíšených obytných (§ 8).

Podrobněji (v rozsahu odpovídajícím příloze č. 11 vyhlášky č. 500/2006 Sb.) lze veřejná prostranství **řešit v regulačních plánech a územních studiích.**

Nejmenší šířky veřejného prostranství požaduje **§ 22 odst. 1 vyhlášky č. 501/2006 Sb.**

Nástroje stavebního zákona II

Nástroje k realizaci:

Aby byly vytvořeny předpoklady pro realizaci veřejných prostranství, je nutno zajistit pro ně pozemky. K tomu lze využít:

- **dohodu o parcelaci** u regulačního plánu na žádost, příp. **plánovací smlouvu** (smlouva o spoluúčasti žadatele na vybudování nebo úpravách veřejné infrastruktury) – § 66 odst. 2 SZ,
- **předkupní právo**, podle § 101 zákona č. 183/2006 Sb.: *„K pozemku určenému územním plánem nebo regulačním plánem ... pro veřejné prostranství má obec nebo kraj anebo stát v rozsahu vymezeném touto územně plánovací dokumentací předkupní právo.“*

Pro plochy veřejného prostranství je možné **vyvlastnění** jen pro plochy **dopravní a technické infrastruktury, která je jejich součástí**, a byla vymezena ve vydané územně plánovací dokumentaci jako veřejně prospěšná stavba [§ 170 odst. 1 písm. a) stavebního zákona].

3+1 / Analýza postupu v územním plánu

-
- 1. **být či nebýt** = je VP potřebné v rámci urbanistické koncepce?
 - 2. **proč** = jaké úlohy a funkce má plocha plnit, co občané?
 - 3. **jak** = jaké souvislosti urbanistické koncepce musí respektovat – pěší, cyklistická a vozidlová doprava, inženýrské sítě, nezbytnost zeleně, kompoziční předpoklady
-
4. **za kolik** = je řešení reálné, je trvalé?

Předpokladem je územní plán s kvalitní urbanistickou koncepcí a dobrý projekt vznikající ve spolupráci s obyvateli, využívající urbanistických hodnot města či vesnice.

Kvalitní návrh + zodpovědná realizace + odpovídající užívání + pravidelná údržba = požadované veřejné prostranství

ÚÚR pro veřejná prostranství

- ❑ dokument **Politika architektury a stavební kultury ČR**
– osm základních témat, téma 2 – **Veřejná prostranství**,
- ❑ připravovaná **metodika** VP. Zabývá se pojmem veřejné prostranství, podmínkami vymezení veřejných prostranství v nástrojích územního plánování,
- ❑ internetová publikace **Principy a pravidla územního plánování**
(dostupné na: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>, v sekci Publikační činnost a knihovna – Internetové prezentace).
- ❑ **vybrané pojmy urbanistické kompozice**
(dostupné na: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=4738>)
- ❑ časopis **Urbanismus a územní rozvoj** (Veřejná prostranství a jejich plánování 5/2013, sborníky ze seminářů AUÚP: Veřejná prostranství – Veřejné prostory, sídelní zeleň, krajina v územním plánování - 6/2008, Veřejný prostor Veřejná prostranství - 6/2013.)

Další práce ÚÚR (publikace řady Vesnice, úkol hodnocení projektů regenerace veřejných prostranství panelových sídlišť aj.).

Děkuji za pozornost

Kontakt: **Ústav územního rozvoje**

Jakubské nám. 3

658 34 Brno

Česká republika

Tel.: +420 542 423 111

Internet: www.uur.cz

E-mail: sekretariat@uur.cz

Zpracováno: v Brně, listopad 2014

